CADRUL DIDACTIC MONITOR: ROLUL SPECIFIC PRIVIND MONITORIZAREA CONTINUĂ A CURRICULUMULUI ŞCOLAR

THE MONITORING DIDACTIC FRAMEWORK: THE SPECIFIC ROLE REGARDING THE CONTINUOUS MONITORING OF THE SCHOOL CURRICULUM

CZU: 37.011.3-051:373.016 **https://doi.org/10.59295/dccce2025.12**

Tatiana TURCHINĂ
ORCID: 0000-0001-9287-7544
e-mail: tatiana.turchina@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Valentina DEREJOVSKAIA
ORCID-ID: 0009-0006-2206-6248
e-mail: valentina.derejovskaia@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Mădălina PETCU-MANOLII
ORCID-ID: 0000-0002-5278-7664
e-mail: manolii.bianca12@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Lucia ŢURCAN
ORCID: 0009-0005-7261-5535
e-mail: lucia.turcan.z@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Abstract: *This article addresses the issue of the monitor teacher, a new concept of its status and responsibilities. The substantiation of a model of continuous monitoring of the school curriculum implies the need to establish the subjects executing the given process. Namely, teachers are in permanent contact with students, namely teachers who are the first to detect the weak parts of the curriculum but also their own errors. In order to become monitor teachers, they must be trained to perform this role. Structuring the monitor teacher profile and describing the curriculum*

monitoring competencies according to creates premises for their professionalization through various forms of continuous training. The emphasis is on self-monitoring and monitoring of the teaching-learning-evaluation process by other teachers and the selection of information: a) for achieving the reverse connection at the level of the taught curriculum b) for achieving the reverse connection at the level of the national curriculum but also for the continuous and cyclical development of the school curriculum.

***Keywords**: curriculum, curriculum monitoring, teacher monitor, monitoring skills, continuous development, continuous monitoring.*

INTRODUCERE

Monitorizarea curriculumului şcolar este o etapă importantă în dezvoltarea continuă şi ciclică a curriculumului scris, predat, învăţat şi evaluat. Monitorizarea curriculumului are în vedere colectarea informaţiilor/evidenţelor pentru a descrie şi formula viziuni despre valoarea şi calitatea curriculumului în funcţiune.

Monitorizarea curriculumului şcolar presupune: 1) evaluarea produselor curriculare (planul de învăţământ, programa/curriculumul pe discipline, manualul, ghidul metodologic etc.) înainte de a fi implementate; 2) evaluarea procesului de predare-învăţare-evaluare organizat în baza acestor documente.

Monitorizarea curriculumului şcolar în funcţiune este o evaluare de proces, care urmăreşte controlul şi îmbunătăţirea calităţii aplicării curriculumului la nivelul practicii educaţionale. Aceasta identifică bariere, erori sau dificultăţi în aplicarea curriculumului scris şi, ca urmare, creează premise pentru dezvoltarea continuă şi ciclică a curriculumului şcolar.

Monitorizarea curriculumului şcolar în funcţiune presupune următoarele aspecte:

- corespondenţa între curriculumul scris şi curriculumul predat/implementat;
- măsura în care este respectată logica internă a procesului de predare-învăţare-evaluare;
- măsura în care sunt valorificate prevederile curriculumului proiectat

cu privire la ce trebuie şi cum trebuie predat, cum trebuie organizată învăţarea şi evaluarea;

- identificarea cauzelor care generează bariere/ dificultăţi în aplicarea curriculumului scris, precum şi a modalităţilor de corectare/ameliorare a situaţiilor problematice, dar şi de prevenire a acestor situaţii în viitor, oferind informaţii necesare concepătorilor naţionali de curriculum, dar şi factorilor de decizie;
- identificarea impactului curriculumului scris şi predat asupra rezultatelor şcolare. Evaluarea impactului apreciază dacă nivelul monitorizării competenţelor este în consonanţă cu finalităţile şcolare (pe niveluri de învăţământ, pe ani de studiu).

În acest context, considerăm că este important să abordăm monitorizarea curriculumului şcolar ca o cercetare pedagogică/curriculară, într-o logică ce conduce la obţinerea unor concluzii şi recomandări pertinente pentru dezvoltarea continuă şi ciclică a curriculumului şcolar [1].

Aici apare întrebarea, cine şi cum trebuie să realizeze procesul de monitorizare a curriculumului şcolar în funcţie? Tradiţional acest proces periodic se efectua de metodicieni, inspectori de diferit rang. Evaluările respective nici de cum nu puteau să asigure monitorizarea continuă a curriculumului şcolar. Rezultatele evaluărilor a curriculumului predat-învăţat-evaluat nu reflectă obiectiv calitatea curriculumului scris, respectiv şi recomandările evaluatorilor pot fi nerelevante privind perfecţionarea curriculumului în funcţie. În acest articol se propune dezvoltarea procesului de monitorizare a curriculumului şcolar în funcţie prin formarea şi implicarea cadrelor didactice numiţi-monitori, promovată în cadrul Proiectului „Teoria şi metodologia monitorizării şi dezvoltării continuă şi ciclice a curriculumului şcolar" (coordonator dr. hab., prof. univ. Vl. Guţu).

PERSONALITATEA CADRULUI DIDACTIC MONITOR

Indiferent de provocările lumii contemporane şi, în primul rând, de cele legate de tehnologiile informaţionale, inteligenţa artificială profesorul rămâne cea mai influentă figură în societate.

Gopinath S. menţionează că „cadrele didactice joacă un rol vital în dezvoltarea viitorului şi în modelarea vieţii generaţiei viitoare [7], noi a-

şi adăuga şi generaţiei actuale. Manea A. Stan C. afirmă că „prin întregul său comportament, acţiuni şi atitudini, profesorul contribuie la oferirea directă şi indirectă, explicită şi implicită, de modele, ceea ce conduce, inevitabil, la preluarea cognitivă şi metacognitivă, precum şi la formarea atitudinilor modelatoare din partea elevilor săi. A fi profesor înseamnă, astfel, a deţine conştiinţa unei responsabilităţi majore, manifestată prin îndrumarea şi modelarea tinerei generaţii, atât în plan educaţional, cât şi în cel personal, orientată spre studiu şi spre viaţă. Acest proces are drept scop descoperirea vocaţiei, a sensului personal în raport cu lumea, cu profesia şi cu traseul devenirii lor"[5].

Analiza personalităţii cadrului didactic de regulă, se axează pe următoarele aspecte: competenţe profesionale, funcţii pedagogice/didactice, stiluri didactice, profesionalizarea carierei didactice etc. În acest context, dezvoltarea ideii lui E. Geissler [apud 1], privind funcţiile cadrului didactic, care sintetizează contradicţiile îndeplinirii rolului de profesor: *informatorul* – transmite, păstrând distanţa rece impusă de ştiinţă; *partenerul* – sfătuieşte, apelează, admonestează, îndrumă, frânează; *modelul* – stabileşte şi oferă cerinţe morale; *examinatorul* – se străduieşte să fie obiectiv şi imparţial; *educatorul* – este preocupat, în special, de persoană, de „educat", ca partener în relaţia comună. El transmite valori şi orientări de viaţă; specialistul – se axează pe predare şi instruire unitară. Astfel, apare o tensiune intra-roluri: *partener vs. examinator; informator vs. distribuitor de şanse; model vs. specialist.* În această logică se încadrează şi rolul de „monitor"- cadru didactic monitor [1].

Complexitatea rolului de monitor necesar exercitării profesiunii didactice şi dinamica internă a interacţiunii acestora generează un profil profesional care deţine un sistem de competenţe profesionale.

Termenul „competenţă" are înţelesul de abilitate de a satisface scopurile educaţiei. Competenţa profesională în acţiunea educativă desemnează abilitatea de a se comporta într-un anumit fel într-o situaţie pedagogică. În acest sens, „competenţa reprezintă posibilul comportament, în timp ce performanţa dezvăluie comportamentul real". Competenţa este condiţionată de informaţie, iar aceasta acţionează asupra performanţei şi asupra stilului de muncă al profesorului în

mediul şcolar. În acest context, ar putea fi reprezentată schematic relaţia: [3].

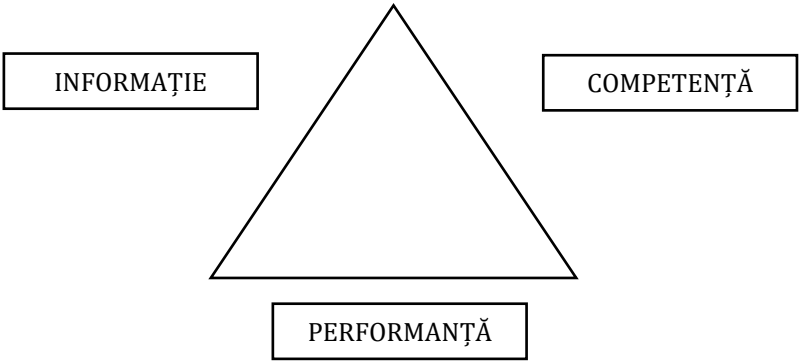

Fig.1. Relaţia dintre competenţa profesorului, informaţie şi performanţa obţinută

N. Mitrofan identifică următoarele competenţe pedagogice:

- *Competenţa euristică* – nivelul dezvoltării intelectuale, gândirea critică şi creativă;
- *Competenţa de comunicare şi empatică* – iniţierea şi declanşarea actului comunicării cu elevii de către profesor prin combinarea diverselor aspecte ale căilor de transmitere şi decodificare a mesajului (verbal şi nonverbal), cu particularităţile lor specifice de expresivitate. Aceasta include şi stăpânirea de către profesor a unor atribute fiziologice şi psihice pentru a se face înţeles;
- *Competenţa epistemică* – repertoriul de cunoştinţe în domeniul cunoaşterii profesate, noutatea şi consecinţele acestora asupra comportamentului elevilor;
- *Competenţa teleologică* – capacitatea de a concepe rezultatele educaţiei sub forma unei pluralităţi de scopuri, cu dimensiuni informaţionale, axiologice şi pragmatice, care pot şi trebuie să fie nuanţate ca fiind pedagogic posibile, raţional gândite şi operaţionalizate;
- *Competenţa instrumentală şi de conducere* – cunoaşterea unor limbi străine şi utilizarea ansamblului de metode şi mijloace educative, în

vederea creării unei performanţe comportamentale adecvate scopurilor urmărite;

- *Competenţa operaţională* – capacitatea de a utiliza una sau mai multe aplicaţii, fără a le modifica sau crea;
- *Competenţa decizională* – alegerea între cel puţin două variante de acţiune, în funcţie de valoarea sau utilitatea acestora în influenţarea comportamentului elevilor;
- *Competenţa de evaluare* – măsurarea corectă a rezultatelor obţinute în acţiunea educativă cu şi de către elevi [apud 3].

I. Podlâsîi evidenţiază următoarele categorii de competenţe pedagogice:

- *Organizatorice* – organizarea grupului de elevi, diagnosticarea şi practicarea activităţii cu elevii, monitorizarea activităţii acestora etc.;
- *Didactice* – conceperea rezultatelor învăţării, aplicarea tehnologiilor didactice eficiente, motivarea învăţării etc.;
- *Perceptive* – înţelegerea copilului, evaluarea obiectivă a stării emoţionale a elevilor, identificarea particularităţilor psihice ale acestora etc.;
- *Comunicative* – iniţierea actului de comunicare, relaţionarea eficientă cu elevii etc.;
- *Sugestive* – influenţa emoţional-volitivă asupra elevilor;
- *Investigaţionale* – aprecierea situaţiilor de învăţare, realizarea cercetărilor aplicative;
- *Epistemice* – învăţarea pe parcursul carierei pedagogice [apud 3].

Iucu R. Structurează competenţele profesionale ale cadrelor didactice în patru categorii:

- ✓ *Competenţa ştiinţifică* (abilităţi cognitive necesare pentru procesarea informaţiilor; capacităţi de vehiculare a cunoştinţelor; experienţă didactică flexibilă; capacitatea de recurs la strategii rezolutive variate; aptitudini necesare pentru cercetare şi experimentare; strategii creative; operaţii mentale flexibile şi dinamice)
- ✓ *Competenţa psihosocială* (capacitatea de a stabili fără dificultate relaţii interpersonale adecvate cu elevii; adaptare la roluri diverse; capacitatea de comunicare eficientă atât cu grupul, cât şi cu elevii, separat; abilităţi de adecvare a forţei/autorităţii la situaţiile

educaționale concrete; disponibilități de adaptare la variate stiluri educaționale; entuziasm, înțelegere, prietenie);

- ✓ *Competența managerială* (capacitate de influențare a clasei și a fiecărui elev în parte; abilități de planificare și proiectare; capacitate decizională; capacitatea de a organiza, monitoriza și coordona activitatea clasei/elevului; administrarea corectă a sancțiunilor și recompenselor; echilibru autoritate-putere-responsabilitate);
- ✓ *Competența psihopedagogică* (capacitate de determinare a gradului de dificultate a unui conținut; capacitate de a face accesibilă informația transmisă; empatie, capacitate de înțelegere a disponibilităților interne ale elevilor; creativitate în activitatea instructiv-formativă; atitudine stimulativă, energică, creativă; spirit metodic și clarviziune în activitate) [4].

Manea A. și Stan C. completează competențele propuse de R. Iucu cu o serie de competențe, atitudini și abilități specifice:

- ✓ *Competența digitală* (capacitatea de a accesa informații relevante și valide științific din sfera internetului, dar și abilitatea de a utiliza eficient și adecvat la clasă resursele specifice tehnologiei informației și comunicării);
- ✓ *Competența de management al timpului* (capacitatea de a gestiona optim resursele de timp disponibile, atât cele personale, cât și cele ale elevilor);
- ✓ *Competența de management al stresului* (profesia didactică, având în vedere atât suprasolicitarea birocratică, cât și comportamentul neadecvat al unora dintre elevi, reclamă din partea cadrului didactic o reziliență crescută la situațiile de stres);
- ✓ *Competența investigativă* (profesorul contemporan nu mai este doar un simplu distribuitor de cunoaștere, ci și un cercetător capabil să cerceteze, să producă și să disemineze cunoașterea);
- ✓ *Capacitate autoreflexivă* (analiza obiectivă a propriei activități didactice și identificarea modalităților concrete de optimizare a acesteia);
- ✓ *Atitudine deschisă față de nou* (receptivitate față de inovarea teoriilor și practicilor din sfera educației);

- ✓ *Capacitate de iniţiere şi promovare a parteneriatului şcoală-familie-comunitate;*
- ✓ *Atitudine consonantă cu principiile şi valorile spaţiului european;*
- ✓ *Conştientizarea necesităţii de participare activă la activităţile de formare continuă* [6].

În contextul acestor categorii de competenţe didactice/profesionale (şi a celor reprezentate de standartele profesiei didactice) poate fi abordată şi competenţa de monitorizare a curriculumului în funcţie, curriculumului scris-predat-evaluat.

În viziunea noastră competenţa respectivă implică:

- Cunoaşterea modelelor de monitorizare a curriculumului educaţional în funcţie;
- Cunoaşterea instrumentelor şi tehnicilor de monitorizare a curriculumului educaţional în funcţie;
- Stabilirea coerenţei între curriculumul scris şi curriculumul predat privind: reperele conceptuale, finalitatea, conţinutul, activităţi de învăţare, produse de învăţare etc.
- Stabilirea factorilor curriculari şi noncurriculari ce influenţează rezultatele învăţării;
- Realizarea monitorizării şi automonitorizării curriculumului în funcţie;
- Fixarea în termeni apreciativi a lacunelor, disfuncţionalităţilor curriculare, inclusiv în raport cu mediile de învăţare, strategii de predare, stiluri de învăţare a elevilor etc.
- Realizarea conexiunii inverse în raport cu curriculumul predat;
- Formularea sugestiilor de îmbunătăţire a curriculumului scris.

Această abordare extinde sistemul de funcţii pedagogice a cadrului didactic prin includerea funcţie de monitorizare a curriculumului şcolar, funcţie care poate asigura monitorizarea şi dezvoltarea continuă a curriculumului educaţional la nivel naţional.

Aşadar, funcţia principală a cadrului didactic este managementul procesului de învăţare, educaţie, dezvoltare şi formare a personalităţii elevului. Atragem atenţia asupra faptului că funcţia pedagogului nu constă doar în a instrui elevii, ci şi în a conduce în mod directiv acest proces.

Din perspectiva managementului educaţional, pot fi identificate mai multe funcţii ale pedagogului-monitor:

Prima funcţie este cea teleologică. Obiectivul sau finalitatea reprezintă factorul determinant al activităţii pedagogice. Esenţa coordonării procesului educaţional constă în corelarea activităţilor astfel încât obiectivele stabilite să corespundă rezultatelor obţinute.

Conducerea şi orientarea procesului de învăţământ se bazează pe nivelul de pregătire al elevului, pe potenţialul şi posibilităţile acestuia. Fără cunoaşterea particularităţilor psihice şi fizice ale elevului, a nivelului de dezvoltare cognitivă şi a comportamentului său, este imposibil să fie stabilite şi evaluate corect obiectivele şi mijloacele pentru atingerea acestora.

În acest context, pedagogul-monitor realizează funcţiile de diagnosticare/monitorizare şi pronosticare. Acesta trebuie să dispună de competenţa de a anticipa rezultatele activităţii educative în condiţii concrete, de a stabili strategii didactice şi de a evalua rezultatele atât din punct de vedere calitativ, cât şi cantitativ.

Datele obţinute în urma diagnosticării/monitorizării şi pronosticării constituie baza pentru proiectarea activităţii didactice. Această funcţie se desfăşoară în cadrul etapei pregătitoare, denumită şi preprocesuală.

La etapa de realizare, numită şi procesuală, cadrul didactic-monitor îndeplineşte funcţiile informative, formative, organizatorice, evaluative/de monitorizare şi reglatorii. În etapa finală, pedagogul-monitor realizează funcţia analitică, ce presupune analiza rezultatelor obţinute, identificarea cauzelor insuccesele şi evidenţierea factorilor care au influenţat pozitiv sau negativ performanţele elevilor, dar şi procesul de învăţare propriu-zis.

În condiţiile provocărilor lumii contemporane, funcţiile cadrului didactic-monitor se adaptează noilor cerinţe şi realităţi. Însă, statutul pedagogului-monitor, atitudinea faţă de activitate, sistemul de valori şi calităţile esenţiale – moralitatea, spiritualitatea, responsabilitatea, dragostea faţă de elevi şi competenţa de a preda şi evalua – rămân constante şi relevante în timp [apud 3].

În acest context, putem deduce profilul cadrului didactic-monitor-plan general prezentat prin figura respectivă.

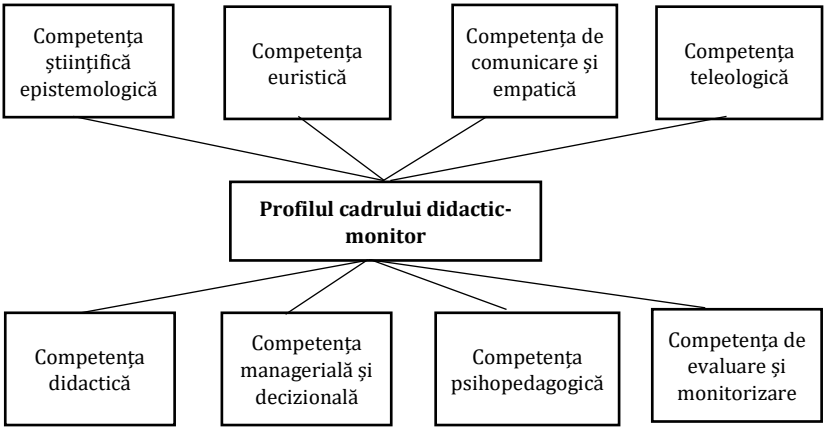

Fig.2. Profilul cadrului didactic monitor (plan general)

În plan operaționalizat, profilul cadrului didactic monitor poate fu prezentat astfel (Fig.3).

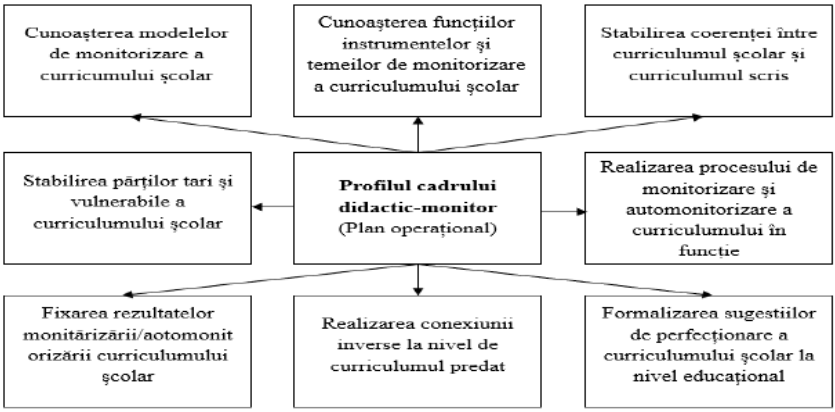

Fig.3. Profilul cadrului didactic monitor (plan operațional)

CADRUL DIDACTIC-MONITOR: ORIENTĂRI ŞI PROCESE DE MONITORIZARE

Monitorizarea curriculumului școlar în viziunea autorilor V. Guțu, C. Țurcanu, M. Șevciuc face parte din ansamblul de politici curriculare [3].

Monitorizarea are menirea de a oferi cadrelor didactice - monitori şi cercetătorilor ştiinţifici modalităţi de identificare şi fixare a părţilor vulnerabile ale curriculumului la disciplinele şcolare, dar şi de stabilire a cauzelor care provoacă aceste vulnerabilităţi. Monitorizarea curriculumului şcolar în funcţie are în vedere:

- monitorizarea curriculumului scris/proiectat (numai ca sursă de stabilire a criteriilor de monitorizare);
- monitorizarea curriculumului predat-învăţat-evaluat (a procesului realizat în baza curriculumului scris);
- monitorizarea impactului acestuia, inclusiv la nivelul dezvoltării personalităţii elevilor (dimensiunea psihologică);
- monitorizarea factorilor care influenţează funcţionarea curriculumului şcolar.

Accentul va fi pus pe monitorizarea funcţionalităţii curriculumului la disciplină (programa la disciplina şcolară, manuale şi alte produse curriculare), dar şi pe metodologiile aplicate de cadrele didactice la lecţii. Instrumentul de bază al metodologiei de monitorizare a curriculumului şcolar este Registrul de Monitorizare a Curriculumului în funcţie (RMC). Acesta asigură înregistrarea datelor/ informaţiilor la nivelul clasei de elevi de către cadrele didactice - monitori.

Algoritmul de aplicare a RMC include următoarele acţiuni:

1. Formarea cadrelor didactice - monitori de către cercetători ştiinţifici privind aplicarea RMC (monitorizarea curriculumului şcolar în funcţie începe la 1 septembrie şi continuă pe parcursul întregului an şcolar).
2. Cadrul didactic - monitor studiază conţinutul RMC; în caz de necesitate, poate cere consultare din partea cercetătorului ştiinţific coordonator.
3. Procedura de monitorizare (automonitorizare) se realizează astfel:
    - În elaborarea proiectelor didactice ale lecţiilor, cadrul didactic planifică şi aspectele posibile de monitorizare şi de fixare a părţilor vulnerabile/barierelor.
    - Cadrul didactic - monitor fixează în RMC informaţiile obţinute în rubricile respective după predarea-învăţarea fiecărui subiect (unităţi de învăţare). Indicatorii şi metodele de monitorizare din

RMC sunt şi instrumente pentru cadrele didactice - monitori de a planifica şi realiza automonitorizarea.

- După fixarea informaţiilor obţinute în RMC, cadrul didactic face şi comentarii, accentul fiind pus pe stabilirea factorilor care au provocat incoerenţele.
- Pe parcursul realizării automonitorizării, cadrul didactic informează (sau consultă) cercetătorul/ coordonatorul ştiinţific pentru a lua decizii privind corectarea, înlăturarea sau rezolvarea problemelor apărute (în cazul în care acest lucru este posibil şi ţine de competenţa cadrului didactic). Aici se aplică în mod real principiul dezvoltării continue a curriculumului şcolar în funcţie.
- La finele anului de învăţământ, cadrele didactice - monitori şi coordonatori analizează pe larg informaţiile monitorizării consemnate în RMC pe parcursul anului şi formulează concluzii finale privind funcţionalitatea curriculumului şcolar. Totodată, elaborează un Referenţial metodologic de dezvoltare continuă a curriculumului la disciplinele şcolare, prin corectarea/lichidarea incoerenţelor stabilite în urma monitorizării. Referenţialul metodologic se înaintează Ministerul Educaţiei şi Cercetării pentru luarea deciziilor în vederea reglării curriculumului şcolar în funcţie şi a dezvoltării politicilor curriculare.

4. RMC este valabil pentru o perioadă de patru ani şi se completează în fiecare an de studiu, ţinând cont de aspectele pozitive şi de cele vulnerabile ale monitorizării curriculumului şcolar. Aria de cuprindere a cadrelor didactice - monitori poate fi extinsă de la an la an.
5. RMC, se va referi la întregul sistem de discipline şcolare din planul de învăţământ. Coordonatorii ştiinţifici vor adapta acest instrument la specificul fiecărei discipline şcolare prin concretizare, extindere, completare etc.
6. RMC va include un set de chestionare care vor putea fi aplicate pentru evaluarea curriculumului scris, ca premisă pentru identificarea indicatorilor şi mecanismelor de monitorizare a curriculumului predat-învăţat-evaluat.

CONCLUZII

1. Abordarea sistemică şi integratoare a curriculumului constituie fundamentul construirii/ conceperii, dar şi monitorizării curriculumului şcolar. Monitorizarea în acest sens reprezintă o dimensiune ale politicilor curriculare şi are menirea de a oferi: a) monitorului mecanismul de realizare a acestui proces; b) Cadrelor didactice, conceptorilor de curriculum şi factorilor de decizie din domeniul curricular ce ţin de eficienţa curriculumului predat–învăţat–evaluat.
2. Se constată că în sistemul de învăţământ din Republica Moldova nu există un concept şi o metodologie eficientă de monitorizare continuă a curriculumului şcolar, cum nu sunt formaţi şi subiecţii care ar putea realiza acest proces.
3. Conceptul fundamentat în cadrul proiectul „Teoria şi metodologia monitorizării şi dezvoltării continue şi ciclice a curriculumului şcolar" se axează pe următoarele prevederi:
   - oferirea funcţiei de monitorizare a curriculumului şcolar unor cadre didactice special formaţi-cadre didactice-monitori;
   - elaborarea unui sistem de indicatori şi a unui mecanism de monitorizare continuă a curriculumului şcolar – Registru de monitorizare a curriculumului predat-învăţat;
   - elaborarea unui mecanism de gestionare a informaţiei obţinute în urma monitorizării curriculumului în funcţie, şi de a realiza conexiuni inverse la nivel instituţional şi naţional.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ALBULESCU I., CATALANO H. *Sinteze de pedagogie generală*, Editura: DPH, 2020, 656 p. ISBN 978-606-048-145-4.
2. GUŢU V., ŢURCANU C., ŞEVCIUC M. *Monitorizarea curriculumului şcolar: concept şi metodologie*, Chişinău: CEP USM, 2024, 101 p. ISBN 978-9975-62-720-7.
3. GUŢU V., VICOL M. *Tratat de pedagogie. Între modernism şi postmodernism*, Editura: PERFORMANTICA, 2014, 553 p. ISBN 978-606-685-170-1.

4. IUCU R.B. *Instruirea şcolară. Perspective teoretice şi aplicative*, Iaşi: Editura Polirom, 2001.
5. MANEA A.D. *Tendinţe actuale în învăţarea pe tot parcursul vieţii pentru profesori din învăţământul primar şi preşcolar*, în vol. Rethinking Social Action. Core Values, Bologna: Editura Medimont, 2015, p. 751–757.
6. STAN N.C., MANEA A.D. *Profesorul manager în contextul paradigmei educaţionale contemporan*e, în vol. Instrucţie şi educaţie de calitate – premise ale unei societăţi durabile, 2016.
7. GOPINATH S. *Teaching as a career – a descriptive study about the qualities required to be a good teacher*, în Golden Research Thoughts, vol. 4, 2015, nr. 8, p. 1–7.

N.B.: Studiul a fost elaborat în cadrul Subprogramului de Stat *"Teoria şi metodologia monitorizării şi dezvoltării continue şi ciclice a Curriculumului şcolar"*, cifrul 01.14.01.